

SURA 1 EL-FATIHA ♦ OTVARANJE

(Mekka, 7 ajeta)

U ime Allaha, Milostivog, Milosrdnog!

1. Hvala Allahu, Gospodaru^{1:1a}
svjetova,^{1:1b}
2. Milostivom, Milosrdnom,^{1:2}
3. Vladaru Dana sudnjeg!^{1:3}
4. Tebe obožavam i od Tebe
pomoć tražimo.
5. Uputi nas na put pravi,
6. Put onih kojima si blagodat
darovao,^{1:6}
7. Ne onih na kojima je srdžba,
niti zalutalih.^{1:7}♦

يَا أَيُّهَا سُوْرَةُ الْفَاتِحَةِ مَكِّيَّةٌ دُوْعَانَا

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ ①
الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ ②
الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ ③
مَلِكِ يَوْمِ الدِّينِ ④
إِيَّاكَ نَعْبُدُ وَإِيَّاكَ نَسْتَعِينُ ⑤
اهْدِنَا الصِّرَاطَ الْمُسْتَقِيمَ ⑥
صِرَاطَ الَّذِينَ أَنْعَمْتَ عَلَيْهِمْ لَ غَيْرِ الْمَغْضُوبِ
عَلَيْهِمْ وَلَا الضَّالِّينَ ⑦

Sura El-Fatiha se naziva “*Fatihatul-Kutab*” (Otvoranje Knjige) i “*Ummul-Kur’an*” (Majka Kur’ana). To je sura koja je neizostavna i koja čini bitni dio javnog i privatnog klanjanja pripadnika Islama. Bez ove sure nema zajedničkog namaza, i nijedan dobar posao se ne uradi i ne privede kraju, a da se ona ne prouči. Ajeti ove sure se vrlo često ponavljaju, pa se zbog toga ona naziva i “*Seb’an minel-mesani*” (sedam ponavljajućih). “I doista, dali smo ti sedam (ajeta) ponavljajućih i Kur’an veličanstveni.” (Kur’an, 15:87) Allahov Poslanik a.s. je rekao: “Ko ne prouči suru El-Fatiha pri svom klanjanju, njegovo klanjanje biće nevažeće.” (*Sahih El-Buhari*)

1:1a Rabb (Gospodar): Nema odgovarajućeg ekvivalenta za Rabb u bosanskom jeziku. Riječ znači Jedan i Jedini Gospodar univerzuma, njegov Tvorac, Vlasnik, Održavalac, Upravitelj, itd. Rabb je takođe jedno od Allahovih imena.

1:1b Alem (svijet) je zbirna imenica koja obuhvata sva Božija stvorenja. Ova riječ se općenito ne koristi u obliku množine. Međutim, u ovom ajetu ‘*alemin*’ označava sve vrste genera i species, kao svijeta ljudi, svijeta životinja, meleka, džinna, itd. Vidi Komentar.

1:2 Er-Rahmān i Er-Rahīm (Milostivi, Milosrdni) su hiperbolični intenzivni oblici. Hiperbolizam u Er-Rahman je veći nego u Er-Rahim, a obe riječi se odnose na različite aspekte atributa Allahove milosti. Najmilostiviji i Najmilosrdniji su također ispravni prijevodi. Riječ Rahmān opisuje kvalitet obilne milosti urođene u i nedjeljive od, - koncept Božjeg bića, dok Rahīm izražava manifestaciju te milosti u, i njen efekat na Njegovo stvorenje - drugim riječima, aspekt Njegove aktivnosti.

1:3 Dan sudnji (Dan obračuna) je dan u kojem će se zbiti veliki i važni događaji. Taj strašni dan se nikada ranije nije dogodio i neće se dogoditi poslije. Apsolutna vlast Boga nad svim stvorenjima biće očita. Bog jedini bit će svemoćni vladar i autoritet na taj dan, a sve posredne demonstracije sile biće ugašene.

1:6 Tj. put poslanika, siddika (onih sljedbenika Poslanika koji su bili prvi u vjerovanju, šehida i pravednih. Allah dž.š. kaže: “A ko posluša Allaha i Poslanika (Muhammeda a.s.), takvi će biti u društvu onih kojima je Allah dao svoju milost, od poslanika, siddika, šehida i pravednih. A kako su oni divni drugovi.” (Kur’an, 4:69)

1:7 Prema većini komentatora Božija srdžba (*gadab*) je sinonimna sa zlim posljedicama koje čovjek nauče na sebe tvrdoglavo odbijajući Božiju uputu i djelujući suprotno Njegovim odredbama.

KOMENTAR

utemeljen na modernoj nauci, klasičnim i savremenim tefsirima Kur'ana, te Buharijinoj zbirci hadisa

SURA 1

1:1b Mnoštvo svjetova. Ako otvorite Kur'an i pogledate prvu suru, vidjet ćete da ona počinje: "Hvala Allahu Gospodaru svjetova."

Svjetova? Ne samo jednog? Da... svjetova! Postoji fizički svijet, duhovni svijet, svijet bakterija, itd. To je jedan način na koji možemo razumjeti izraz svjetovi. Jedan drugi ajet u Kur'anu, ipak ističe da postoje mnoge zemlje (vidi Kur'an 65:12) Je li moguće da postoje i druge zemlje?

Niko ne očekuje da će se u okviru Sunčevog sistema otkriti još jedna Zemlja. Međutim naučnici kažu da je sasvim izvjesno da u našoj galaksiji postoje mnoge zemlje izvan Sunčevog sistema. Oni kažu da prosječno pedeset milijardi zvijezda u Mliječnom putu sporo rotira kao Sunce.

Ova karakteristika ukazuje da su te zvijezde okružene planetama koje su njihovi sateliti. Za Bernardovu zvijezdu se npr. vjeruje da ima najmanje jednog planetarnog saputnika. Svi prikupljeni podaci pokazuju činjenicu da su planetarni sistemi u obilju razasuti po čitavom univerzumu. Sunčev sistem i Zemlja nisu jedini.

Kur'an također koristi simboličnu oznaku broja sedam da bi ukazao na postojanje mnoštva nebesa. (Vidi Kur'an, 2:29) Ovo je potvrđeno ispitivanjima koja su načinili eksperti za astrofiziku galaktičkih sistema. Dakle, još jednom nalazimo da Kur'an kaže nešto što će naučnici kasnije utvrditi da je istina.

SURA 2

2:2 Takwa (bogobojaznost). Glagoli i imenice vezane s ovim korjenom znače:

- strah od Allaha,
- čuvanje jezika, ruku i srca od zla,
- otud pravednost, pobožnost, dobro vladanje.

2:3a Nevidljivo (*el-gajb*) doslovno znači nevidljiva stvar. Ali, ova riječ sadrži brojna značenja: vjerovanje u Allaha, Njegove meleke, Njegove knjige, Allahove poslanike, *Kijametski dan*, *el-kadr* (Božije predodređenje).

Takođe sadrži i ono šta je Allah objavio o znanju stvari prošlosti, sadašnjosti i budućnosti, tj. vijesti o stvaranju nebesa i zemlje, o narodima prošlosti, o Džennetu i Džehennemu.

2:3b Obavljanje *salata* (*ikamet-essalat*) znači:

- svaki musliman, muško ili žensko, dužan je da obavlja salat (klanja) pet puta na dan u određenim vremenima, kao što je Poslanik a.s. rekao: "Naredite vašoj djeci *salat* (klanjanje) u sedmoj godini i istucite ih zbog toga u desetoj godini."

- svako treba obavljati *salat* kako je to radio Poslanik a.s. po svim njegovim pravilima, tj. stajanje, saginjanje, padanje ničice i sjedenje, kao što je on (a.s.) rekao: "Obavljajte salat (klanjajte) kako vidite da ja to radim." (*Sahih El-Buhari*)

2:3c *Zekat*: određeni fiksni dio bogatstva i svake vrste imovine muslimana podložene *zekatu* koji se plaća godišnje u korist siromašnih u muslimanskoj zajednici.

Plaćanje *zekata* je obligatno jer je on jedan od pet stubova Islama. Sredstva *zekata* služe za uspostavu društvene pravde i vođenje muslimanskog društva ka prosperitetu i sigurnosti.

23:113 Relativnost u Kur'anu. Zaključci kojima nas vode otkrića savremene nauke, pokazuju da vrijeme nije jedna apsolutna činjenica, kao što pretpostavljaju materijalisti, već samo relativna percepcija. Ono što je još interesantnije je da je ova činjenica u Kur'anu saopštena ljudima prije 14 stoljeća. U Kur'anu, dakle, imamo različite reference za relativnost vremena. U nekim ajetima ima indikacija da ljudi vrijeme opažaju različito i da oni ponekad vrlo kratak vremenski period vide kao dugačak.

Slijedeći razgovor ljudi za vrijeme Sudnjeg dana je dobar primjer za ovo:

112. (Allah) će reći: "Koliko ste ostali na Zemlji, računajući godine?"

113. Reći će: "Ostali smo dan ili dio dana. Ta pitaj one koji su brojali!"

114. (Allah) će reći: "Ostali ste samo malo, kad biste znali!" (Kur'an, 23:112-114)

U nekim drugim ajetima navedeno je da vrijeme može teći različitim brzinama u različitim okolnostima.

"I požuruju te s kaznom. A neće Allah prekršiti obećanje Svoje. I uistinu, dan je kod Gospodara tvog kao hiljadu godina od onog što računate." (Kur'an, 22:47)

"Penju se melec i Duh Njemu, u damu čija je mjera pedeset hiljada godina." (Kur'an, 70:4)

Ovi ajeti su čista manifestacija relativnosti vremena. Činjenica da je ovo rezultat dostignuća nauke 20-og vijeka, a u Kur'anu objavljen prije 1400 godina je indikacija da je Kur'an Objava od Allaha, koji obuhvata i svo vrijeme i sav prostor.

SURA 24

24:2 Allahov Poslanik a.s. je presudio neoženjenoj osobi koja je bila kriva za nedozvoljeni seksualni odnos jednogodišnjim izgonom i propisanom kaznom (100 udaraca bičem). (Sahih El-Buhari)

Čovjek iz plemena Beni Aslam je došao Allahovom Poslaniku i obavijestio ga da je počinio nedozvoljeni seksualni odnos i četiri puta je svjedočio protiv sebe. Allahov Poslanik a.s. je naredio da bude na smrt kamenovan jer je bio oženjen čovjek. (Sahih El-Buhari)

24:4 Kazna za blud. Kazna se izvršava pod uslovom da istinitost seksualnog čina posvjedoče četiri svjedoka, tako da ne može biti nikakve sumnje u izvršeno djelo. Nije dakle dovoljno vidjeti optužene priljubljene i gole. Jedan svjedok se ne smatra dovoljnim za kažnjavanje. U tom slučaju se od njega traži da prečuti delikt i kažnjava se ako sam dođe da to izjavi. Isti je postupak sa

dvojom, pa i sa trojicom svjedoka. Ako četiri svjedoka posvjedoče, smatra se da je delikvent povrijedio javni red i da je seksualni odnos - bez obzira bio legitiman ili ne - djelo koje se ne može javno raditi.

24:33 Islam je prvi pokrenuo oslobađanje robova, mnogo vijekova prije ostalih. Nepobitna je činjenica da je Islam ubrzo prekinuo praktično sa ropstvom na Arabijskom poluotoku, ali se ropstvo zadržalo širom svijeta sve do Francuske revolucije u Evropi i Linkolna u Americi. Islam je ostvarivao slobodu robova pomoću dva važna sredstva:

- *el-itik* ili dobrovoljno oslobađanje, što nije postojalo u istoriji nijednog naroda prije Islama, niti poslije, i

- davanje slobode robu na njegov zahtjev za izvjesni iznos novca utanačen između roba i gospodara. Gospodar u tom slučaju ne bi ni odbio ni odgodio oslobođenje roba spremnog da otkupi svoju slobodu. Morao ga je osloboditi kad primi otkup, inače se rob mogao obratiti sudu da ovaj izda nalog za njegov oslobađanje.

24:35 Nuklearne reakcije u zvijezdama. Masivne novoformirane zvijezde se grče pod vlastitim gravitacionim pritiskom. Kao rezultat toga njihove centralne zone postaju gušće i zbog toga vruće. Kada se materijal u centru zvijezde dovoljno zagrije, da budemo precizni, najmanje 7 miliona stepeni Kelvina, počinju nuklearne reakcije.

Te reakcije, koje su slične onima u hidrogenskoj bombi, nastavljaju se sve dok živi zvijezda. One se jasno razlikuju od običnog sagorijevanja (npr. gorenja drveta). Ono što se stvarno događa unutar zvijezde jeste pretvaranje vodika u helijum, sa oslobađanjem ogromne energije. To je upravo ono što Kur'an opisuje riječima:

"Allah je Svojelost nebesa i Zemlje! Primjer svjetla Njegovog je kao udubina, u njoj svjetiljka, svjetiljka u staklu, staklo - kao da je ono zvijezda blistava; pali se od drveta blagoslovljenog, masline, ne istočne, niti zapadne. Gotovo da ulje njegovo zasija, a da ga vatra ne dotakne. Svjetlost nad svjetlošću! Allah vodi svjetlu svom koga hoće i Allah navodi primjere ljudima; a Allah je o svakoj stvari Znalac." (Kur'an, 24:35)

Ovaj ajet spominje zvijezdu, njeno gorivo i reakciju, koja nije sagorijevanje (vatra). Ukratko rečeno, ono o čemu govori ajet je tačan opis nuklearne reakcije, koja se događa u zvijezdi.

Ove nuklearne reakcije prouzrokuju da zvijezda u prostor odašilje sve vrste radijacije, počevši od X-zraka, gama zraka u području kratkih talasa, i radio talasa. Vidljivi dio ovih

talasa, koji se nalaze između ultravioletnih i infracrvenih mi nazivamo Sunčevom svjetlošću.

Prva generacija zvijezda sastojala se od vodonika i nešto malo helijuma (2% njihove mase), koje su bile stvorene Big Bangom.

Druga generacija zvijezda i planeta nasljeđuju otpadne proizvode davno umrlih zvijezda (helijum, ugljik, azot, kisik, itd.) i uvrstavaju ih u svoje strukture.

Treća generacija zvijezda je ista, samo što one više sadrže otpadnog galaktičkog materijala.

Obzirom da je ugljik prisutan u skoro svim zvijezdama (crveni patuljci su diskutabilni pošto to mogu biti zvijezde prve generacije, koje su preživjele do današnjeg dana), on može biti iskorišten u fuzijskim reakcijama pri različitim temperaturama.

Postoji lanac od šest reakcija, koje se događaju pri temperaturi 10 miliona kelvina u svakoj zvijezdi glavnog niza druge generacije.

24:36 Allahov Poslanik a.s. je rekao: "Nagrada za *salat* obavljen u džematu je 25 puta veća od nagrade za *salat* koji neko obavi u svojoj kući. Ako on uzme abdest kako treba i krene ka džamiji s jedinom namjerom da klanja, onda za svaki njegov korak prema džamiji nagrada mu se uvećava za jedan stepen i otpiše mu se jedan grijeh. Kad obavi *salat*, melec traže Allahov blagoslov i oprost za njega sve dok je on na svojoj *musalli* (mjestu klanjanja). Oni kažu: "Allahu! Podari mu Svoje blagoslove i budi prema njemu milostiv." (*Sahih El-Buhari*)

24:40 Dubinske morske struje. U Kur'anu časnom čitamo: "*Ali kao tmine u moru dubokom, prekriva ga talas, iznad njega talas, iznad njega oblaci. Tmine, jedna iznad druge. Kad bi izvadio ruku svoju, jedva bi je vidio! A onaj kome Allah ne načini svjetlo, tad nema za njega svjetla nikakva.*" (*Kur'an, 24:40*)

U 17. vijeku ljudi su počeli da se bave gradnjom jedne vrste podmornica.

Prvo takvo sredstvo koje se našlo pod vodom, sagradio je Kornelis Drebbel, dvorski inženjer iz Engleske, a to je demonstrirano na rijeci Temzi 1620. godine. Od tada pa nadalje razvoj podmornica se nastavio do 20. vijeka. 1954. godine prva nuklearna podmornica postala je realnost.

Proučavanjem mora došlo se do zaključaka da vode koje leže ispod površinskih talasa nisu u stalnom miru i nepokretnosti, kao što se zamišljalo.

Nasuprot tome postoje podvodne struje nazvane dubinske morske struje, koje nekada mogu biti tako jake, da preslažu sedimente na okeanskom dnu.

Kako je Muhammed a.s. znao o ovim podvodnim strujama stoljećima prije nego što su

ljudi izmislili potrebne alate za podmorska istraživanja?

'Reci: "Objavio ga je Onaj koji zna tajnu na nebesima i Zemlji. Uistinu, On je Oprosnik, Milosrdni." (*Kur'an, 25:6*)

24:40 Tama dubokog mora. "*Tli kao tmine u moru dubokom, prekriva ga talas, iznad njega talas, iznad njega oblaci. Tmine, jedna iznad druge. Kad bi izvadio ruku svoju, jedva bi je vidio! A onaj kome Allah ne načini svjetlo, tad nema za njega svjetla nikakva.*" (*Kur'an, 24:40*)

U vezi sa gornjim ajetom treba napomenuti da su naučnici pod pojmom "tmina iznad tmine" smatrali postepenu separaciju svjetlosnog spektra u okeanu do postizanja konačnog mraka.

Drugim riječima, u jednoj dubini područje žutog potiskivano je žutom tamom. Na drugoj dubini crveno područje potiskivano je crvenim mrakom, itd.

Tama dubokog mora i okeana nalazi se na oko 200 m dubine i naniže. Na ovoj dubini skoro da i nema svjetlosti. Na dubini ispod 1000 metara uopće više nema svjetla.

24:43 Kur'an o oblacima. Naučnici su proučavali razne vrste oblaka te su zaključili da se kišni oblaci oblikuju i formiraju prema konačnim sistemima i određenim koracima, koji su vezani za tip vjetra i same oblake.

Jedna vrste kišnih oblaka su kumulonimbusi, koje obično prati grmljavina. Meteorolozi su proučavali kako se formiraju kumulonimbusi i kako proizvode kišu, grad i munju. Utvrdili su da kumulonimbusi prolaze kroz sljedeće faze do kiše:

1. Oblake goni vjetar: kumulonimbus se počinje formirati kad vjetar potjera male dijelove oblaka (kumulusa) u zonu gdje se ti oblaci pretvaraju.

2. Spajanje: zatim se mali oblaci spajaju, tvoreći veći oblak.

3. Gomilanje: kada se spoje mali oblaci, povećava se uzgon u većem oblaku. Uzgon blizu centra oblaka je jači od onog na krajevima. Taj uzgon prouzrokuje da tijelo oblaka raste u visinu, te se on nagomilava. Ovaj vertikalni rast prouzrokuje da se tijelo oblaka proteže u hladnije zone atmosfere, gdje se formiraju kišne kapljice i grad, i rastu sve više i više. Kada te kapljice vode postanu preteške za uzlaznu struju, one počinju da padaju iz oblaka kao: kiša, grad, itd.

Allah dž.š. u Kur'anu kaže (primijetite važan detalj):

"Zar ne vidiš da Allah goni oblake, zatim ih spaja, potom ih čini gomilom, pa vidiš kišu izlazi iz sred njih. I spušta iz neba, s brda (oblaka) u njemu nešto grada, pa pogađa njime koga hoće, a otklanja od koga hoće.

Skoro da bljesak munje Njegove oduzme vidove.”
(Kur'an, 24:43)

Meteorolozi nisu tako davno došli do saznanja o detaljima formiranja oblaka, njihovoj strukturi i funkcionisanju. Sada se u te svrhe koristi savremena oprema, kao avioni, sateliti, kompjuteri, baloni i druga oprema za proučavanje vjetrova i njihovih smjerova, za mjerenje vlažnosti i njene promjene, za određivanje nivoa i promjena atmosferskih pritisaka.

24:43 Grad i munja. Nakon osvrta na oblake i kišu ajet 24:43 govori o gromu i gradu:

“I spušta iz neba, s brda (oblaka) u njemu nešto grada, pa pogađa njime koga hoće, a otklanja od koga hoće. Skoro da bljesak munje Njegove oduzme vidove.”
(Kur'an, 24:43)

Meteorolozi su utvrdili da se kumulonimbusi, koji proizvode grad, protežu u visinu od 7,5 do 9,0 kilometara kao planine, kao što Kur'an kaže: “I spušta grad sa planina...”

Ovaj ajet nameće jedno pitanje. Zašto ajet povezuje “munju Njegov” za grad? Da li to znači da je grad jedan od glavnih faktora u nastanku munje? Pogledajmo šta knjiga pod naslovom “Meteorologija danas” o ovome kaže.

“Oblaci dobijaju naelektrisanje kad grad pada kroz njegovo područje super ohlađenih kapljica i ledenih kristala. Kako se tečne kapljice sudaraju sa gradom, one se pri kontaktu smrjavaju i otpuštaju latentnu toplotu. Ovo održava površinu grada toplijom od okolnih ledenih kristala.

Kad grad dođe u kontakt sa ledenim kristalom, događa se važan fenomen. Elektroni poteku sa hladnijeg predmeta na topliji. Otuda grad postaje negativno naelektrisan. Isti efekat se događa, kad super ohlađene kapljice dođu u kontakt sa djelovima grada.

Te lakše pozitivno naelektrisane čestice uzgonska struja diže u gornji dio oblaka. Grad ostavljen sa negativnim naelektrisanjem pada na dno oblaka, tako da donji dio oblaka postane negativno naelektrisan.

To negativno naelektrisanje se prazni u vidu munje u Zemlju. Iz ovoga zaključujemo da grad ima jednu od glavnih uloga u nastanku munje. Činjenice o munji nisu davno otkrivene.

SURA 25

25:25 Meleci na nebeskim kapijama. “*Na Dan kad se rascijepi nebo oblacima, i meleci spuste (velikim) spuštanjem.*” (Kur'an, 25:25)

“A na Dan kad pokrenemo brda i vidiš Zemlju istaknutu, i njih saberemo, tad nećemo ostaviti nijednog od njih.” (Kur'an, 18:47)

Kolapsirajući univerzum će možda biti uništen u vatrenoj kugli, sažimajući se u hropcu kojeg fizičari nazivaju “veliki grč.”

Pri tome će biti potrebno ukloniti ljude iz tog procesa. Svako ko bi ostao, povratio bi se u ništavilo, jer će vrijeme teći unazad. Sakupljanje ljudi i njihovo uklanjanje vjerovatno će učiniti meleci u velikom silasku.

Naše konačno putovanje kroz nebeske kapije desit će se kroz mnoge ravni i dimenzije. Riječ “*terkebunne*” (jahati, letjeti, ploviti), koja je u Kur'anu upotrijebljena za ovo putovanje, znači da ćemo se kretati leteći s nečim, ili na nečemu, ploviti. Allah najbolje zna!

“Sigurno ćete prelaziti iz sfere u sferu.”

(Kur'an, 84:19)

25:43 Da ljudi ne uzimaju samo kipove, likove i ljude bogovima, klanajući im se, govori nam i ovaj ajet. Savremeni čovjek svoje robovanje Bogu zamjenjuje robovanju svojim prohtjevima, željama. Čovjekove strasti mogu biti uperene ka sticanju bogatstva, alkoholu, kocki, karijeri, raznim hobijima, seksu, drogi, žderanju, krađi, itd. Odavanje strastima predstavlja najveću dekadencu čovjeka i svodi ga na nivo životinje. Tad se njegova djelovanja pokreću bez ikakvih zdravih pobuda, da bi zadovoljio svoje nagone, a svrha čovjekovog bitisanja na ovom svijetu mnogo je uzvišenija od razine na kojoj žive životinje.

25:45 Govor sjene. “*Zar nisu vidjeli da ono što je Allah stvorio od stvari baca sjene svoje desno i lijevo, pokorno Allahu, i oni su ponizni?*” (Kur'an, 16:48)

“Zar ne vidiš - Gospodar tvoj, kako izdužuje sjenu? A da hoće, sigurno bi je učinio nepomičnom; potom činimo nad njom Sunce pokazivačem;

Zatim je privlačimo Sebi privlačenjem lagahnim.”
(Kur'an, 25:45,46)

Možda zvuči čudno, ali sjena zaista može govoriti. Naravno ne doslovno, ali promatramo li sjenu, njenu dužinu i razlike dužine tokom dana, ona će nam otkriti mnogo toga.

Na primjer, nađemo li se na ekvatoru u podne kada je Sunce u zenitu, iznad naše glave, uzalud ćemo oko sebe tražiti sjenu. Ni mi, ni okolni predmeti neće za sobom “vući” svoju sjenu. Na srednjim geografskim širinama to se nikad neće dogoditi. Sjena će u podne biti duža ili kraća, ali će uvijek biti prisutna.

Odgovor na pitanje, zašto, leži u činjenici da u našim geografskim širinama Sunce nikada ne dostiže zenit.

Najveću visinu dostigne na prvi dan ljeta odnosno na dan solsticija kada je u zenitu na tzv. Rakovoj obratnici, tj. na 23,5 stepeni sjeverne